

Пахомов Ілля Володимирович,
старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти,
pahomov.ilya@ukr.net, ORCID 0000-0002-6101-9384

НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЗДОБУВАЧАМ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

В наш час в понад 700 закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) здобувають освіту понад 100 тис. здобувачів різних вікових та гендерних категорій: чоловіки та жінки, неповнолітні та повнолітні, особи з особливими освітніми потребами, внутрішньо-переміщені особи тощо.

Тому постає нагальна потреба у наданні їм професійної психологічної допомоги та соціально-педагогічного патронажу. Таку допомогу кваліфіковано можуть надавати штатні працівники закладів П(ПТ)О: психолог та соціальний педагог, які діють згідно Положення про психологічну службу у системі освіти України (наказ МОН України від 22.05.2018 № 509).

В своїй роботі вони співпрацюють з різними структурами: органами охорони здоров'я, соціальної політики, молоді та спорту, внутрішніх справ, іншими органами виконавчої влади, а також комунальними закладами соціального захисту дітей, підтримки сімей, дітей та молоді, фахівцями із соціальної роботи об'єднаних територіальних громад, громадськими та релігійними організаціями.

Координують цю роботу: Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України; а також обласні навчально-методичні центри П(ПТ)О.

До функцій державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» відноситься насамперед: організація діяльності психологічної служби закладів П(ПТ)О на всіх рівнях; участь у розробленні проектів нормативно-

правових актів з питань діяльності психологічної служби закладів П(ПТ)О; організація заходів із підвищення професійного рівня працівників психологічної служби закладів П(ПТ)О; здійснення організаційного забезпечення проведення фахових конкурсів психологів та соціальних педагогів закладів П(ПТ)О; організація діяльності науково-методичної комісії щодо експертиз освітніх програм підвищення кваліфікації та вищої освіти психологів та соціальних педагогів, освітньої літератури для цього; співпраця з установами (закладами), громадськими організаціями з питань діяльності психологічної служби; проведення досліджень з проблем психологічної та суміжних наук; здійснення аналізу стану діяльності психологічної служби та прогнозування тенденцій її розвитку; забезпечення узагальнення, поширення та обміну науково-методичними здобутками шляхом публікації результатів досліджень, організації та проведення заходів.

Значну роль в підвищенні ефективності діяльності психологічної служби закладів П(ПТ)О відіграє Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України, який: організовує прикладні наукові дослідження та інноваційні розробки у сфері соціальної педагогіки та прикладної психології; бере участь у науково-методичному забезпеченні психологічної служби закладів П(ПТ)О; розробляє науково-методичні вимоги до змісту діяльності працівників психологічної служби закладів П(ПТ)О; бере участь у науково-дослідних, дослідно-експериментальних роботах з питань практичної психології і соціальної роботи у закладах П(ПТ)О; залучається до проведення незалежної наукової експертизи; розробляє методики, техніки і технології роботи із здобувачами П(ПТ)О, в тому числі з дітьми з особливими освітніми потребами.

На обласному рівні головну роль відіграють навчально-методичні центри П(ПТ)О, які є структурними підрозділами обласних департаментів освіти і науки. Саме вони надають навчально-методичну, інформаційну, консультативну та експертну підтримку працівникам психологічної служби закладів П(ПТ)О; здійснюють та організовують науково-дослідні, дослідно-експериментальні,

практичні дослідження за пріоритетними напрямками діяльності психологічної служби закладів П(ПТ)О; організують діяльність методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів закладів П(ПТ)О; впроваджують досягнення психологічної і соціально-педагогічної науки та кращого досвіду у практичну діяльність працівників психологічної служби закладів П(ПТ)О; беруть участь в організації підвищення кваліфікації та розвитку професійної компетентності працівників психологічної служби закладів П(ПТ)О; оцінюванні, прогнозуванні та формуванні освітньої політики у закладах П(ПТ)О.

Практичний психолог закладу П(ПТ)О може надавати ефективну психологічну допомогу здобувачам освіти, насамперед з особливими освітніми потребами, внутрішньо переміщеним, які характеризуються соціально-педагогічною занедбаністю та мають конфлікти із законом. Він здійснює: психологічне забезпечення освітнього процесу у закладі П(ПТ)О; психологічний супровід психічного, розумового, соціального і фізичного розвитку здобувачів П(ПТ)О; психологічну діагностику та аналіз динаміки психічного, розумового і соціального розвитку здобувачів П(ПТ)О; психологічний супровід адаптації здобувачів П(ПТ)О до умов освітнього процесу; реалізацію розвивальних, профілактичних, просвітницьких, корекційних програм з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей здобувачів П(ПТ)О; консультативну допомогу всім учасникам освітнього процесу з питань навчання, виховання здобувачів П(ПТ)О, особистісного та професійного розвитку тощо; роботу з постраждалими від насильства дітьми тощо.

Психолог закладу П(ПТ)О працює у тандемі з соціальним педагогом, який здійснює: соціально-педагогічний супровід здобувачів П(ПТ)О, колективу та мікрогруп, осіб, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах; просвітницьку та профілактичну роботу серед учасників освітнього процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей, злочинності, алкоголізму, наркоманії тощо; вивчення та аналіз соціальних умов розвитку здобувачів освіти, мікроколективу в цілому.

При наданні психологічної допомоги здобувачам П(ПТ)О психолог та соціальний педагог застосовують різні функції: діагностично-прогностичну, організаційно-методичну, корекційно-розвиткову, консультативну, просвітницько-профілактичну та соціально-захисну; та напрями: діагностичний, профілактичний, корекційний, консультативний, просвітницький.

Для ефективної психологічної допомоги здобувачам П(ПТ)О практичному психологу та соціальному педагогу закладу П(ПТ)О надаються окремі робочі та навчальні приміщення (кабінети) для групової та індивідуальної роботи, що забезпечуються необхідними технічними засобами, канцелярським приладдям, навчально-методичними матеріалами тощо.

Тобто, основними завданнями психологічної служби закладів П(ПТ)О є: збереження та зміцнення психічного та соціального здоров'я, сприяння особистісному, інтелектуальному, фізичному і соціальному розвитку здобувачів П(ПТ)О шляхом доповнення сучасних методів навчання та виховання ефективними психолого-педагогічними технологіями; сприяння забезпеченню психологічної безпеки, надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги всім учасникам освітнього процесу.

Для виконання цих завдань, на нашу думку, необхідна насамперед мотивація психологів та соціальних працівників до надання ефективної психологічної допомоги здобувачам П(ПТ)О: як матеріальна, так і моральна, як зовнішня (з боку адміністрації), так і внутрішня (бажання допомагати). Для цього створена величезна кількість ресурсів, в тому числі цифрова бібліотека Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, яка розташована на офіційному сайті закладу.

Вона складається з наступних розділів: «Наукова бібліотека спеціалотності «Психологія», «Монографії», «Навчальні та навчально-методичні посібники, положення», «Наукові публікації в періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз, рекомендованих МОН, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection», «Статті у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК

України», «Матеріали конференцій, тези доповідей», «Презентаційні матеріали», «Віртуальна поліція», «Фотогалерея праць БІНПО» та «Дайджести видань».